

ปัจจัยพหุระดับที่มีอิทธิพลต่อคุณธรรมของนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

The Multilevel Factor effecting the Moral of students in Northeast Elementary Schools

ยาใจ เดชขันธ (Yajai Detkhan) *

ดร. ศิกานต์ เพียรธัญญกรณ์ (Dr. Sikan Pienthunyakorn) **

ดร. ทองสุข วันแสน (Dr. Thongsook Wansaen) ***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาาระดับคุณธรรมของนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2) ศึกษาปัจจัยพหุระดับที่มีอิทธิพลต่อคุณธรรมของนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3) จัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายในการพัฒนาคุณธรรมของนักเรียน โดยใช้ข้อมูลพหุระดับเป็นฐาน ดำเนินการวิจัย 2 ขั้นตอน คือ ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อคุณธรรมของนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ ได้แก่ โรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 90 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน กลุ่มละ 90 คน รวม 180 คน นักเรียน 1,205 คน รวม 1,385 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม 2 ฉบับ คือ ฉบับที่ 1 สำหรับผู้บริหารและครูผู้สอน ฉบับที่ 2 สำหรับนักเรียน โดยแบบสอบถามดังกล่าว มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98 และ 0.97 ตามลำดับ การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันและโปรแกรม HLM 7.00 ตอนที่ 2 จัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายการพัฒนาคุณธรรมของนักเรียน มีขั้นตอน คือ 1) ขั้นเตรียมการ 2) ขั้นพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบาย 3) ขั้นประเมินผลข้อเสนอเชิงนโยบาย ผลการวิจัย พบว่า

1. คุณธรรมของนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยรวม มีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก ซึ่งคุณธรรมดังกล่าว ประกอบด้วย ความประหยัด ความซื่อสัตย์และความมีวินัย

2. ปัจจัยพหุระดับที่มีอิทธิพลต่อคุณธรรมของนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มี 2 ระดับ คือ ระดับนักเรียน ได้แก่ ลักษณะมุ่งอนาคต การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน การส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครองและระดับโรงเรียน ได้แก่ การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณธรรม มีอิทธิพลทางบวกส่วนการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน มีอิทธิพลทางลบ

3. การจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายในการพัฒนาคุณธรรมของนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้ข้อเสนอเชิงนโยบาย 5 ด้าน คือ การพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคตของนักเรียนและสัมพันธภาพที่ดีระหว่างนักเรียนกับเพื่อน การส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้ปกครองมีการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยและ

คำสำคัญ: ปัจจัยพหุระดับ, คุณธรรมของนักเรียน, โรงเรียนประถมศึกษา

Keywords: The Multilevel Factor, The Moral of students, Elementary school

* นักศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาวิจัยหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาวิจัยหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

*** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำสาขาการวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

มีการส่งเสริมการเรียนรู้แก่นักเรียนและการส่งเสริมและสนับสนุนให้โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณธรรม โดยข้อเสนอเชิงนโยบายดังกล่าว ได้รับการยืนยันโดยผู้เชี่ยวชาญประเมินด้านความสอดคล้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด

Abstract

The purposes of this research were 1) to examine the level of students' moral at primary schools in the northeast region of Thailand, 2) to investigate multi-level factors that affected students' moral development, and 3) to establish a policy for students' moral development based on a multi-level database. The research was conducted in two phases: Firstly, an analysis of variables that influenced the development of students' moral was conducted. The samples for this first phase were 90 primary schools in the northeast region of Thailand. Obtained by multistage random sampling, 1,385 key informants involved 90 school administrators and teachers, a total of 180, and 1,205 students. The research instruments were two sets of questionnaire for school administrators and students with a reliability of 0.98 and 0.97 respectively. The statistical methods of analysis used were mean, standard deviation, correlation coefficient of Pearson and using a software program HLM7. The second phase investigated a policy for students' moral development, and was developed through the following stages: 1) preparation, 2) policy development, and 3) a proposed policy evaluation.

The findings of the research were as follows:

1. The moral of primary school students in the Northeast region of Thailand, as a whole, was at a high level in terms of frugality, integrity, and discipline.
2. The multi-Level factors affecting the students' moral development at the primary schools in the Northeast region of Thailand were identified at two levels, student and school. At the student level the factors were identified as: 1) future orientation, 2) democratic rearing practices, 3) relationship between student and friends, and 4) parents' support for students' learning. At the school level, the moral development activities had positive influences on the students' moral development. On the other hand, the school environmental management had negative influences on the students' moral development.
3. The proposed policy for students' moral development at primary schools in the Northeast region of Thailand involved five aspects: future orientation development, good relationship between student and friends, promoting enhanced parenting in democratic rearing practices, parents' support for students' learning, improving school activities to promote students' moral development. The proposed policy was confirmed by expert reviews in terms of congruence, appropriateness, feasibility, and benefit at the highest level.

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โลกในยุคปัจจุบันเป็นยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การเมืองสังคม เทคโนโลยีและ

สารสนเทศ ส่งผลให้เกิดความไม่สมดุลระหว่างการ พัฒนาประเทศทางด้านวัตถุกับด้านจิตใจ ทำให้ความ เจริญทางด้านวัตถุเข้ามามีอิทธิพลครอบงำจิตใจของ

มนุษย์ให้เต็มไปด้วยความเห็นแก่ตัว แกร่งแหย่งชิงดี ชิงเด่น โดยไม่คำนึงถึงความผิชอบชั่วดี ขาดความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ทั้งสังคมเมืองและสังคมชนบท ดังนั้น การที่จะดำรงชีวิตให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ก็จะต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาพสังคมโลกยุคโลกาภิวัตน์ได้ โดยมีวิจารณ์ญาณและรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลก ซึ่งการศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญที่จะพัฒนาสังคมและชีวิตมนุษย์ให้อยู่ได้อย่างมีความสุข โดยการศึกษาจะต้องให้ความรู้คู่กับคุณธรรม จริยธรรมหรือส่งเสริมความเจริญทางด้านวัตถุ โดยไม่ละเลยความเจริญทางด้านจิตใจของคนในสังคมด้วย ดังนั้น พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 จึงมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมือง การปกครอง ในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาคและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2547) แต่จากกลยุทธ์ ปี พ.ศ. 2554 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554) พบว่า ที่ผ่านมาประเทศไทยประสบผลสำเร็จในการจัดบริการทางการศึกษาอย่างทั่วถึงและเข้าถึงประชากรวัยเรียนอย่างน่าพอใจ อย่างไรก็ตามยังมีปัญหาคุณภาพการศึกษาที่ต้องเร่งพัฒนาอีกมาก ซึ่งปัญหาหนึ่งที่ยังไม่เป็นที่น่าพอใจก็คือการขาดคุณธรรมของนักเรียน ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาจึงมุ่งที่จะพัฒนาเพื่อให้นักเรียนมีคุณธรรม ซึ่งจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จะเห็นว่าคุณธรรมที่ควรพัฒนาให้เกิดขึ้นกับนักเรียน โดยเฉพาะที่กำลังเรียนในระดับประถมศึกษา ได้แก่ 1) ความประหยัด 2) ความซื่อสัตย์ 3) ความมีวินัย ซึ่งคุณธรรมทั้ง 3 ถือได้ว่าเป็นคุณธรรม

ที่สำคัญและและเป็นคุณธรรมที่ต้องการให้เด็กไทยทุกคนมีส่วนแนวความคิดเห็นของนักการศึกษาและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อคุณธรรมนักเรียนนั้น พบว่า มีปัจจัยหลายระดับ แต่ที่มีผลมากมี 2 ระดับ คือ ปัจจัยระดับนักเรียนและระดับโรงเรียน โดยปัจจัยที่สำคัญในระดับนักเรียน คือ 1) ลักษณะมุ่งอนาคต 2) การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย 3) การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน 4) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน 5) การส่งเสริมการเรียนรู้จากผู้ปกครอง ปัจจัยที่สำคัญในระดับโรงเรียน 6 ปัจจัย ได้แก่ 1) การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณธรรม 2) การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน 3) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง/ชุมชน 4) คุณธรรมของครู 5) พฤติกรรมการสอนของครู 6) สัมพันธภาพระหว่างครูและนักเรียน (กรมวิชาการ, 2541)

โดยปัจจัยดังกล่าวยังไม่ชัดเจนว่ามีอิทธิพลต่อคุณธรรมของนักเรียนมากน้อยเพียงใด ดังนั้น เพื่อให้ได้คำตอบที่ชัดเจน ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาถึงปัจจัยพระระดับที่มีอิทธิพลต่อคุณธรรมของนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วยปัจจัย 2 ระดับ ดังกล่าว ว่ามีอิทธิพลต่อคุณธรรมของนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มากน้อยเพียงใดและปัจจัยใดที่จะเป็นปัจจัยพยากรณ์คุณธรรมของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อจะนำผลการศึกษาไปจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการพัฒนาคุณธรรมของนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับคุณธรรมของนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. เพื่อศึกษาปัจจัยพระระดับที่มีอิทธิพลต่อคุณธรรมของนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
3. เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการพัฒนาคุณธรรมของนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยใช้ข้อมูลพระระดับเป็นฐาน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีการดำเนินงาน 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อคุณธรรมของนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ ได้แก่ โรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 90 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน จำนวน กลุ่มละ 90 คน รวม 180 คน นักเรียน จำนวน 1,205 คน รวมทั้งสิ้น 1,385 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม 2 ฉบับ เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม 2 ฉบับ คือ ฉบับที่ 1 สำหรับผู้บริหารและครูผู้สอน ฉบับที่ 2) สำหรับนักเรียน โดยแบบสอบถามดังกล่าว มีความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.98 และ 0.97 ตามลำดับ การจัดเก็บข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการจัดเก็บข้อมูลทางไปรษณีย์ ด้วยการติดต่อประสานงานทางโทรศัพท์ เพื่อขอความร่วมมือทั้งผู้อำนวยการโรงเรียนและครูผู้สอน ส่วนจังหวัดนครพนม ผู้วิจัย

จัดเก็บด้วยตนเอง จึงทำให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ครบทุกโรงเรียน การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้ค่าสถิติ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และโปรแกรม HLM 7.00 ขั้นตอนที่ 2 จัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายการพัฒนาคุณธรรมของนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีขั้นตอนในการดำเนินงาน คือ 1) ขั้นเตรียมการ 2) ขั้นพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบาย 3) ขั้นประเมินผล ข้อเสนอเชิงนโยบาย

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

1. สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาปัจจัยพหุระดับที่มีอิทธิพลต่อคุณธรรมของนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดังนี้

1) คุณธรรมของนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดังแสดงในตาราง 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรคุณธรรมนักเรียน

ข้อ	คุณธรรมนักเรียน	$\bar{X}$	S.D.	แปลความ
	ความประหยัต์			
1	ความประหยัต์ทรัพย์สิน	3.78	.66	มาก
2	ความประหยัต์เวลา	3.78	.66	มาก
3	ความประหยัต์สิ่งของเครื่องใช้	4.00	.64	มาก
	รวม	3.80	.57	มาก
	ความซื่อสัตย์			
1	ความซื่อสัตย์ต่อตนเอง	3.77	.66	มาก
2	ความซื่อสัตย์ต่อผู้อื่น	3.89	.64	มาก
3	ความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่	4.10	.66	มาก
4	ความซื่อสัตย์ต่อสังคมและชุมชน	3.99	.66	มาก
	รวม	3.92	0.57	มาก
	ความมีวินัย	4.00	.59	มาก
	รวมทั้งสิ้น	3.94	.54	มาก

จากตาราง 1 พบว่า ในภาพรวม นักเรียนมีคุณธรรม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.94$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก คือ ความประหยัด ($\bar{X}=3.78$) ความซื่อสัตย์ ($\bar{X}=3.92$) และ

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์โมเดลว่าง (Null Model)

อิทธิพลคงที่ (Fixed Effect)	Coefficient	SE	t	d.f.	p
For INTRCPT1, β_0					
INTRCPT2, γ_{00}	3.931**	0.036	109.159	89	<0.001
อิทธิพลสุ่ม (Random Effect)	Variance Component	S.D.	d.f.	χ^2	p
INTRCPT1, u_0	0.102	0.320	89	665.400	<0.001
Level-1, r	0.199**	0.446			

** $P < .01$

จากตาราง 2 ผลการวิเคราะห์โมเดลว่าง (Null Model) เมื่อให้คุณธรรมของนักเรียนเป็นตัวแปรตาม โดยไม่มีตัวแปรอิสระใดๆ เข้ามาเกี่ยวข้อง แสดงว่า คุณธรรมของนักเรียนมีความแตกต่างกัน

ความมีวินัย ($\bar{X}=4.00$)

2) ปัจจัยพหุระดับที่มีอิทธิพลต่อคุณธรรมของนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดังแสดงในตาราง 2-4

อันเนื่องมาจากอิทธิพลของตัวแปรอื่น ซึ่งในที่นี้ คือ ตัวแปรระดับนักเรียนและตัวแปรระดับโรงเรียน ทำให้สามารถวิเคราะห์ในชั้นโมเดลอย่างง่ายและโมเดลตามสมมติฐานต่อไป

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์โมเดลอย่างง่าย (Simple Model)

ปัจจัยระดับนักเรียน	อิทธิพลคงที่ (Fixed Effect)				อิทธิพลสุ่ม (Random Effect)			
	Coefficient	SE	t	p	Variance Component	df	χ^2	p
For INTRCPT1, β_0								
INTRCPT2, γ_{00}	3.933**	0.016	247.294	<.001	0.012**	89	136.685	0.001
For X_1 slope, β_1								
INTRCPT2, γ_{10}	0.238**	0.034	6.979	<.001	0.040**	89	125.979	0.006
For X_2 slope, β_2								
INTRCPT2, γ_{20}	0.079**	0.025	3.197	.002	0.012*	89	115.628	0.030
For X_3 slope, β_3								
INTRCPT2, γ_{30}	0.031	0.020	1.505	.136	0.010*	89	112.293	0.048
For X_4 slope, β_4								
INTRCPT2, γ_{40}	0.241**	0.029	8.436	<.001	0.021**	89	131.948	0.002
For X_5 slope, β_5								
INTRCPT2, γ_{50}	0.240**	0.029	8.371	<.001	0.014*	89	119.055	0.018

$$R^2 = 0.5801$$

* $P < .05$ ** $P < .01$

จากตาราง 3 ผลการวิเคราะห์โมเดลอย่างง่าย (Simple Model) แสดงว่า นักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคต (X_1) ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (X_2) มีสัมพันธภาพระหว่างนักเรียน

กับเพื่อน (X_4) และได้รับการส่งเสริมการเรียนรู้จากผู้ปกครอง (X_5) มีแนวโน้มที่จะมีคุณธรรมสูง และตัวแปรอิสระทั้ง 5 ตัว มีความผันแปรระหว่างนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์โมเดลตามสมมติฐาน (Hypothetical Model level-2)

ตัวแปรระดับโรงเรียน	อิทธิพลคงที่ (Fixed Effect)				อิทธิพลสุ่ม (Random Effect)			
	Coefficient	SE	t	p	Variance Component	df	χ^2	p
For INTRCPT1, β_0								
INTRCPT2, γ_{00}	3.943**	0.016	252.941	<.001	0.011**	83	122.244	0.004
W_1, γ_{01}	0.160**	0.055	2.931	0.004				
W_2, γ_{02}	-0.146*	0.068	-2.160	0.034				
W_3, γ_{03}	0.041	0.044	0.941	0.349				
W_4, γ_{04}	0.092	0.096	0.957	0.341				
W_5, γ_{05}	-0.087	0.096	-1.264	0.210				
W_6, γ_{06}	0.002	0.093	0.026	0.979				
$R^2 = 0.1324$								
For X_1 slope, β_1								
INTRCPT2, γ_{10}	0.245**	0.032	7.658	<.001	0.036**	83	140.766	<.001
W_1, γ_{11}	0.032	0.139	0.230	0.818				
W_2, γ_{12}	-0.013	0.153	-0.084	0.933				
W_3, γ_{13}	-0.154	0.097	-1.590	0.116				
W_4, γ_{14}	0.286	0.241	1.186	0.239				
W_5, γ_{15}	-0.262	0.167	-1.569	0.121				
W_6, γ_{16}	0.085	0.198	0.426	0.671				
$R^2 = 0.0998$								
For X_2 slope, β_2								
INTRCPT2, γ_{20}	0.081**	0.023	3.482	<.001	0.005	83	102.038	.077
W_1, γ_{21}	-0.148	0.092	-1.614	0.110				
W_2, γ_{22}	0.089	0.097	0.920	0.360				
W_3, γ_{23}	0.066	0.067	0.989	0.325				

ตัวแปรระดับโรงเรียน	อิทธิพลคงที่ (Fixed Effect)				อิทธิพลสุ่ม (Random Effect)			
	Coefficient	SE	t	p	Variance Component	df	χ^2	p
W_4, γ_{24}	-0.375 [*]	0.121	-3.109	0.003				
W_5, γ_{25}	0.388 ^{**}	0.108	3.608	<.001				
W_6, γ_{26}	-0.216	0.128	-1.693	0.094				
R ² =0.5583								
For X_4 slope, β_3								
INTRCPT2, γ_{30}	0.243 ^{**}	0.028	8.681	<.001	0.025 [*]	83	135.689	.004
W_1, γ_{31}	-0.059	0.132	-0.443	0.659				
W_2, γ_{32}	0.224	0.114	1.968	0.052				
W_3, γ_{33}	0.038	0.094	0.404	0.688				
W_4, γ_{34}	-0.409	0.246	-1.665	0.100				
W_5, γ_{35}	0.028	0.111	0.251	0.803				
W_6, γ_{36}	0.088	0.170	0.519	0.605				
R ² = 0.1804								
For X_5 slope, β_4								
INTRCPT2, γ_{40}	0.247 ^{**}	0.027	9.047	<.001	0.016 [*]	83	105.510	0.048
W_1, γ_{41}	0.251 [*]	0.096	2.603	0.011				
W_2, γ_{42}	-0.323 [*]	0.126	-2.560	0.012				
W_3, γ_{43}	-0.005	0.084	-0.058	0.954				
W_4, γ_{44}	0.358	0.182	1.966	0.053				
W_5, γ_{45}	-0.092	0.147	-0.622	0.535				
W_6, γ_{46}	-0.016	0.164	-0.098	0.922				
R ² = 0.0949								

จากตาราง 4 ผลการทดสอบโมเดลตามสมมติฐาน ปรากฏผล ดังนี้

เมื่อกำหนดให้ค่าเฉลี่ยของคุณธรรมของนักเรียน (INTRCPT2, γ_{00}) เป็นตัวแปรตาม พบว่าตัวแปรระดับโรงเรียน (Macro Level) ที่มีอิทธิพลทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ การจัด

กิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณธรรม (W_1) ส่วนการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน (W_2) ที่มีอิทธิพลทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง/ชุมชน (W_3) คุณธรรมของครู (W_4) พฤติกรรมการสอนของครู (W_5) สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน (W_6) มีอิทธิพลอย่างไม่มีนัยสำคัญทาง

สถิติที่ระดับ .01 และยังมีตัวแปรอื่นๆ ที่สามารถนำมาอธิบายความแปรปรวนของคุณธรรมของนักเรียนได้ต่อไปอีก

3) การจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายในการพัฒนาคุณธรรมของนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้ข้อเสนอเชิงนโยบาย 5 ด้าน คือ การพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคตของนักเรียน และสัมพันธภาพที่ดีระหว่างนักเรียนกับเพื่อน การส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้ปกครองมีการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การส่งเสริมการเรียนรู้แก่นักเรียนและการส่งเสริม สนับสนุนให้โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณธรรม โดยข้อเสนอเชิงนโยบายดังกล่าวเป็นข้อเสนอที่ได้รับการประเมินและมีความสอดคล้องความเหมาะสม ความเป็นไปได้และ ความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

2. อภิปรายผล

จากผลการวิจัยปัจจัยพหุระดับที่มีอิทธิพลต่อคุณธรรมของนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยนำประเด็นที่สำคัญมาอภิปรายผลตามลำดับ ดังนี้

1) ระดับคุณธรรมของนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่าโดยรวม มีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดกลยุทธ์ให้โรงเรียนและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในการพัฒนาคุณธรรมโดยมีจุดเน้น ให้ทุกโรงเรียนจัดกิจกรรมคุณธรรมนำความรู้ที่นำคุณธรรมที่คัดสรรเชื่อมโยงสู่การเรียนรู้การสอนตามกลุ่มสาระการเรียนรู้และสู่วัฒนธรรมองค์กร โดยให้ความสำคัญแก่การน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติจริงสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมต้นแบบและโรงเรียนวิถีพุทธต้นแบบที่ผ่านการประเมินตามเกณฑ์เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 โดยมุ่งเน้นให้สถานศึกษาทุกแห่งจัดกิจกรรมคุณธรรมนำความรู้ที่เชื่อมโยงสู่ การเรียนการสอนตามกลุ่มสาระต่าง ๆ และสู่วัฒนธรรมองค์กรในระดับต่าง ๆ ทั้งนี้ให้ความสำคัญแก่การน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจ

พอเพียงไปสู่การปฏิบัติเป็นพิเศษ ส่วนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาให้พัฒนาโรงเรียนคุณธรรมต้นแบบและโรงเรียนวิถีพุทธต้นแบบที่ผ่านการประเมินตามเกณฑ์เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 และสนับสนุนให้โรงเรียนต้นแบบเดิมได้พัฒนาต่อยอดและสามารถเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับโรงเรียนอื่น นอกจากนั้นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานับสนุนรูปแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนรูปแบบที่หลากหลายเพื่อเป็นกลไกในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550) ดังนั้น โรงเรียนประถมศึกษาซึ่งถือได้ว่าเป็นหน่วยปฏิบัติจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องเน้นให้นักเรียนในโรงเรียนเป็นผู้มีคุณธรรม นอกจากนั้นในแต่ละปีการศึกษาก็จะมีกิจกรรมการประกวดด้านคุณธรรม เช่น การประกวดโครงงานคุณธรรมสำนึกดี งานศิลปหัตถกรรมก็จะมีกิจกรรมการประกวดคุณธรรม เช่น การประกวดโครงงาน เพลงคุณธรรม การเล่านิทานคุณธรรม มารยาทไทย เป็นต้น จึงส่งผลให้ทุกโรงเรียนต้องหันมาเอาใจใส่ในกิจกรรมที่จะพัฒนาคุณธรรมมากขึ้น ดังนั้น จึงมีผลทำให้คุณธรรมของนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา มีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับสมมติฐานงานวิจัย ข้อ 1 นักเรียนโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีคุณธรรมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ โกสินทร์ กระจดี (2553) และชัยณรงค์ ศรีสุข (2545) ได้วิจัยเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม พบว่า นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม อยู่ในระดับมาก

2) ปัจจัยพหุระดับที่มีอิทธิพลต่อคุณธรรมของนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีดังนี้

(1) ปัจจัยระดับนักเรียน ที่มีอิทธิพลต่อคุณธรรมของนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีดังนี้

● ลักษณะมุ่งอนาคต พบว่า มีอิทธิพลเชิงบวกโดยตรงที่ส่งผลต่อคุณธรรมของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงให้เห็นว่า ถ้านักเรียนเป็นผู้มีลักษณะมุ่งอนาคต โดยมีการวางแผนเป้าหมายการเรียนรู้ในอนาคต การวางแผน

การทำงานที่เหมาะสมในอนาคตและการวางแผนในปัจจุบันเพื่อไปสู่เป้าหมายที่กำหนด เช่น หากนักเรียนเตรียมอุปกรณ์ให้พร้อมก่อนไปเรียน มีความมานะพยายามในการเรียน ไม่ท้อแท้ต่อการเรียน มีการวางแผนที่ดี มีความอดทนต่อการเรียน มีเป้าหมายที่ดีในการวางแผนการทำงานในอนาคต มีความมานะพยายาม ตั้งใจเรียนหนังสือ เพื่อจะได้ทำงานที่ดีในอนาคต มีความตั้งใจ อดทนรอคอย ผลแห่งความสำเร็จที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ย่อมส่งผลให้นักเรียนเป็นผู้ที่ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ สอดคล้องกับทฤษฎีด้านไม่ของดวงเดือน พันธุมนาวิน (2544) ที่กล่าวว่า ลักษณะมุ่งอนาคต ส่งผลต่อการมีคุณธรรมของนักเรียน สอดคล้องกับโคลเบอร์ก (กรมวิชาการ, 2541) กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างจริยธรรมกับระดับสติปัญญาทั่วไปและความสัมพันธ์ของจริยธรรมกับลักษณะมุ่งอนาคต ผู้ที่มีจริยธรรมสูงยังเป็นผู้ที่มีสมาธิดี มีความสามารถควบคุมอารมณ์ของตน มีความภาคภูมิใจในตนเองและสภาพแวดล้อมสูงกว่าผู้ที่มีจริยธรรมต่ำ โคลเบอร์ก ได้สรุปว่า ความเป็นผู้ที่มีจริยธรรมสูงเกิดจากการให้ความสนใจที่กฎเกณฑ์ และมีความสามารถในการควบคุมตนเองในด้านต่าง ๆ ได้สอดคล้องกับเนตรชนก พุ่มพวง (2546) ที่กล่าวว่า ลักษณะมุ่งอนาคตเป็นคุณลักษณะที่สำคัญประการหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดี มีจริยธรรมสามารถปฏิบัติตนได้เหมาะสมกับกาลเทศะ มีเป้าหมายในชีวิต มีการวางแผนเพื่ออนาคตมีความเพียรพยายามเพื่อประสบความสำเร็จในชีวิต พรธชา พุ่มร่ำพา (2548) สรุปว่า ผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตสูงจะเป็นผู้มีจริยธรรมสูง ปัทมา วรณลักษณ์ (2550) และนพรัตน์ ชัยเรือง (2551) พบว่า ลักษณะมุ่งอนาคตมีอิทธิพลต่อคุณธรรมของนักเรียน นั่นคือ ถ้านักเรียนเป็นบุคคลที่มีลักษณะมุ่งอนาคต นักเรียนก็จะเป็นผู้ที่ปฏิบัติตนได้ถูกต้องตามกาลเทศะ และสามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้ ดังนั้น ลักษณะมุ่งอนาคตจึงมีอิทธิพลต่อคุณธรรมของนักเรียน

● การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย พบว่า มีอิทธิพลทางบวกโดยตรงที่มีอิทธิพลต่อคุณธรรมของนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้เพราะนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย จะได้รับการแนะนำอบรม ตักเตือน ดูแลเอาใจใส่ให้ความรัก ความใกล้ชิด การให้ความช่วยเหลือ การยอมรับฟังเหตุผลจากพ่อแม่ ทำให้นักเรียนพัฒนาบุคลิกภาพอย่างเต็มที่ ทำให้นักเรียนเป็นเด็กดีมีคุณธรรม สอดคล้องกับทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจต์ (กรมวิชาการ, 2541) แสดงให้เห็นว่านักเรียนจะเลียนแบบหรือแสดงพฤติกรรมการทำความดีที่เรียกว่ามีคุณธรรมจากการเรียนรู้ในสิ่งที่เป็นความดีในที่ลักษณะที่เป็นรูปธรรมที่คนรอบข้าง เช่น บิดามารดา สอดคล้องกับนุศรา ติดยะประเสริฐ (2546) สมภาพ ภัทรพงศ์กิจ (2551) พบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย มีความสัมพันธ์กับคุณธรรมของนักเรียน ดังนั้น การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย จึงมีอิทธิพลต่อคุณธรรมของนักเรียน

● สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน พบว่า มีอิทธิพลทางบวกโดยตรงต่อคุณธรรมของนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า นักเรียนที่มีสัมพันธภาพกับเพื่อนดีก็จะเป็นนักเรียนที่มีคุณธรรมด้วย ทั้งนี้เพราะนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กำลังย่างเข้าสู่วัยรุ่นตอนต้น เพื่อนจึงเป็นส่วนที่สำคัญ ในวัยนี้นักเรียนต้องการเพื่อนและการยอมรับจากเพื่อน เชื่อฟังเพื่อน การที่นักเรียนมีสัมพันธภาพระหว่างกับเพื่อน จะช่วยให้นักเรียนไม่เหงา ว้าเหว ช่วยเหลือซึ่งกันและกันและเมื่อนักเรียนมีปัญหาเพื่อนก็จะช่วยแก้ปัญหาให้ได้ ทำให้นักเรียนมีความสุขในการเรียน สอดคล้องกับแนวคิดของทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก (กรมวิชาการ, 2541) ระบุว่า เด็กจะคล้อยตามการชักจูงของผู้อื่น โดยเฉพาะเพื่อน สอดคล้องกับนริศรา ริชาร์ดสัน (2546) และนพรัตน์ ชัยเรือง (2551) พบว่า ความสัมพันธ์กับเพื่อนส่งผลต่อคุณธรรม นั่นก็คือ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนมีอิทธิพลต่อคุณธรรมของนักเรียน

● การส่งเสริมการเรียนรู้จากผู้ปกครอง พบว่า มีอิทธิพลทางบวกโดยตรงต่อคุณธรรมของนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้เพราะถ้าผู้ปกครองให้ความสนใจใส่ใจต่อการเรียนของนักเรียนทั้งด้านการมีส่วนร่วมในการเรียน การให้การสนับสนุน การเรียนทั้งด้านสื่อ อุปกรณ์การเรียนจากผู้ปกครอง จะทำให้นักเรียนมีความพร้อมในด้านอุปกรณ์การเรียน มีหนังสือส่งเสริมการเรียน อีกทั้งยังได้รับการยกย่องชมเชย ได้รับคำแนะนำ ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการเรียนและเรื่องอื่น ๆ จึงทำให้นักเรียนมีความพร้อมและมีความสุขในการเรียนเวลามีปัญหา ก็สามารถปรึกษาหารือกับผู้ปกครองได้ จึงส่งผลให้นักเรียนเป็นเด็กที่มีพฤติกรรมที่ดีมีคุณธรรม สอดคล้องกับพิทักษ์ วงแหวน (2546) และพระอุดมศักดิ์ หอมเนตร (2553) พบว่า การส่งเสริมการเรียนรู้จากผู้ปกครองส่งผลต่อคุณธรรมของนักเรียน นั่นก็คือ การส่งเสริมการเรียนรู้จากผู้ปกครอง มีอิทธิพลต่อคุณธรรมของนักเรียนแสดงว่า ถ้าโรงเรียนมีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น กิจกรรมการเรียนรู้ธรรมชาติ กิจกรรมการเข้าค่ายคุณธรรม กิจกรรมหน้าเสาธง อยู่ประจำ สม่ำเสมอ ก็จะทำให้ให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติในกิจกรรมนั้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้นักเรียนประพฤติดี ประพฤติชอบ

3) ปัจจัยระดับโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่าการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณธรรมมีอิทธิพลทางบวกต่อคุณธรรมของนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า ถ้าโรงเรียนมีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น กิจกรรมการเรียนรู้ธรรมชาติ กิจกรรมการเข้าค่ายคุณธรรม กิจกรรมหน้าเสาธง อยู่ประจำ สม่ำเสมอ ก็จะทำให้ให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติในกิจกรรมนั้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้นักเรียนประพฤติดี ประพฤติชอบ สอดคล้องกับแนวคิดของทฤษฎีพัฒนาจริยธรรมของบันดัวร์ (1977) ระบุว่านักเรียนจะเลียนแบบบุคคลหรือสิ่งแวดล้อมที่ตนเองประทับใจ และสอดคล้องกับงานวิจัยของสมเดช ใจหวัง (2547) และพิชิต ทิวาพัฒน์ (2551) ที่พบว่า การจัดกิจกรรมในการพัฒนาคุณธรรมของโรงเรียนส่งผลต่อการพัฒนาคุณธรรมของนักเรียน

นั่นก็คือ การจัดกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมนักเรียนของโรงเรียน ที่อิทธิพลต่อคุณธรรมของนักเรียน ส่วนการจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียน ส่งผลทางตรงข้ามหรือมีอิทธิพลทางลบต่อคุณธรรมของนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าถึงแม้โรงเรียนจะมีการจัดสภาพแวดล้อมที่ดี แต่ก็ได้หล่อหลอมหรือส่งผลต่อคุณธรรมของนักเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะถึงแม้โรงเรียนจะมีการจัดสภาพแวดล้อมได้เป็นอย่างดี แต่ไม่ได้เน้นให้นักเรียนนำไปประยุกต์ใช้จริงและบุคลากรในโรงเรียนทุกคนไม่มีการเน้นย้ำซ้ำเตือนให้นักเรียนเห็นคุณค่าของสภาพแวดล้อมทั้งหลายที่โรงเรียนได้จัดหรือพัฒนาขึ้น เพียงแต่เน้นเพื่อความสวยงามหรือกระทำให้ไปตามนโยบายหรือทำไปเพื่อรองรับการประเมินในระดับต่างๆ จึงจะทำให้การจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียน มีอิทธิพลทางลบต่อคุณธรรมของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4) การจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายการพัฒนาคุณธรรมของนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือในครั้งนี้ ได้ข้อเสนอเชิงนโยบาย 5 ด้าน คือ 1) ด้านการพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคตของนักเรียน 2) ด้านการพัฒนาสัมพันธภาพที่ดีระหว่างนักเรียนกับเพื่อน 3) ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้ปกครองมีการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย 4) ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้ปกครองมีการส่งเสริมการเรียนรู้แก่นักเรียน 5) ด้านส่งเสริมและสนับสนุนให้โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณธรรมของนักเรียนและนโยบายดังกล่าวยังเป็นข้อเสนอที่ได้รับการประเมินด้านความสอดคล้องความเหมาะสม ความเป็นไปได้และ ความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งเป็นการยืนยันได้ว่า เป็นข้อเสนอเชิงนโยบายที่ดีมีคุณค่า โรงเรียนสามารถนำไปใช้พัฒนาคุณธรรมของนักเรียนได้ นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับงานวิจัยของคณิง สายแก้ว (2549) ชูวิทย์ บุตแสง (2553) สันติสุข ภูศรีโสม (2554) ได้วิจัยเกี่ยวกับการจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบาย แล้วได้ข้อเสนอเชิงนโยบายที่ดี มีความเหมาะสม สอดคล้อง เป็นประโยชน์และเป็นไปได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ระดับกระทรวงและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรนำผลการวิจัยครั้งนี้ โดยเฉพาะข้อเสนอเชิงนโยบายไปกำหนดเป็นนโยบายในการพัฒนาคุณธรรมของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา โดยเน้นในด้านการพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคตของนักเรียน การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน การส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครองและการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณธรรมของนักเรียน

2. ระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรนำผลการวิจัยครั้งนี้ โดยเฉพาะข้อเสนอเชิงนโยบายไปเป็นข้อมูลในการกำหนดนโยบายหลักเพื่อที่จะพัฒนาคุณธรรมของนักเรียน

3. ระดับโรงเรียน ควรดำเนินการดังนี้

1) ผู้บริหารโรงเรียนควรนำข้อเสนอเชิงนโยบายการพัฒนาคุณธรรมของนักเรียนที่พัฒนาขึ้นในครั้งนี้นำไปใช้เป็นนโยบายหลักในการพัฒนาคุณธรรมของนักเรียน โดยเน้นกลยุทธ์ 5 ด้าน คือ 1) พัฒนาลักษณะมุ่งอนาคตของนักเรียน 2) พัฒนาสัมพันธภาพที่ดีระหว่างนักเรียนกับเพื่อน 3) ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้ปกครองมีการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย 4) ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้ปกครองมีการส่งเสริมการเรียนรู้แก่นักเรียน และ 5) ส่งเสริมและสนับสนุนให้โรงเรียนจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณธรรมของนักเรียน

2) ครูผู้สอน ควรนำข้อเสนอเชิงนโยบายการพัฒนาคุณธรรมของนักเรียนที่พัฒนาขึ้นในครั้งนี้นำไปใช้สอดแทรกในการจัดการเรียนการสอน โดยเน้นกลยุทธ์ 3 ด้าน คือ กลยุทธ์ที่ 1 พัฒนาลักษณะมุ่งอนาคตของนักเรียน กลยุทธ์ที่ 2 พัฒนาสัมพันธภาพที่ดีระหว่างนักเรียนกับเพื่อนและกลยุทธ์ที่ 5 ส่งเสริมและสนับสนุนให้โรงเรียนจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณธรรมของนักเรียน

3) ผู้ปกครอง ควรนำข้อเสนอเชิงนโยบายการพัฒนาคุณธรรมของนักเรียนที่พัฒนาขึ้นในครั้งนี้นำไปใช้ในการพัฒนาคุณธรรมของนักเรียน

โดยเน้นกลยุทธ์ 2 ด้าน คือ กลยุทธ์ที่ 3 ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้ปกครองมีการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยและกลยุทธ์ที่ 4 ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้ปกครองมีการส่งเสริมการเรียนรู้แก่นักเรียน

4) โรงเรียนสามารถพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายการพัฒนาคุณธรรมของนักเรียนเป็นหลักสูตรในการพัฒนาคุณธรรมของนักเรียนได้ โดยหลักการและเหตุผล เป็นหลักการและเหตุผลของหลักสูตร วิสัยทัศน์ เป็นจุดหมายของหลักสูตร เป้าประสงค์ เป็นวัตถุประสงค์ของหลักสูตร พันธกิจเป็นสาระของหลักสูตร กลยุทธ์และมาตรการเป็นกิจกรรมการเรียนการสอนในหลักสูตร ตัวชี้วัดก็เป็นเกณฑ์การประเมินการเรียนการสอนในหลักสูตร

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยพหุระดับที่มีอิทธิพลต่อคุณธรรมของนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาหรือระดับชั้นอื่นๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อหาข้อค้นพบที่สามารถนำไปเป็นข้อมูลในการพัฒนาปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณธรรมของนักเรียนให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

2. ควรมีการศึกษาปัจจัยพหุระดับ 3 ระดับ คือ ปัจจัยระดับเขตพื้นที่ ปัจจัยระดับโรงเรียนและปัจจัยระดับนักเรียนที่มีอิทธิพลต่อคุณธรรมของนักเรียน

3. ควรศึกษาปัจจัยพหุระดับทั้งทางตรงและทางอ้อมที่มีอิทธิพลต่อคุณธรรมของนักเรียน

4. ควรมีการวิจัยติดตามผลการนำข้อเสนอเชิงนโยบายการพัฒนาคุณธรรมของนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือไปใช้

5. ควรมีการวิจัยปัจจัยพหุระดับที่มีอิทธิพลต่อคุณธรรมของนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือซ้ำอีก โดยเพิ่มนักเรียนเป็นผู้ให้ข้อมูลด้านปัจจัยพฤติกรรมการสอนของครู

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. (2541). **คู่มือการเสริมสร้างค่านิยม คุณธรรมจริยธรรมและวินัย ระดับประถมศึกษา**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- กำแหง จิตตะมาภ. (2548). **การศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ แก่ผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอ่างทอง**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- โกสินทร์ กุระดี. (2553). **การเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองแปนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2**. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- คณิง สายแก้ว. (2549). **ข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยในจังหวัดสุรินทร์**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ดุสิต บัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ชลฤดี แยมจินดา. (2550). **การพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมด้านการประหยัดของนักเรียนโรงเรียนนครบุรีวิทยา อำเภอครบุรี จังหวัดนครราชสีมา**. การศึกษาค้นคว้าอิสระ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ชัยณรงค์ ศรีสุข. (2545). **คุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย**. การศึกษาค้นคว้าอิสระ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ชูวิทย์ บุตแสง. (2553). **ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อพัฒนาการบริหารงานด้านการบริหารทั่วไปในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 1**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ณรงค์ พันธุ์สวัสดิ์. (2551). **การศึกษากระบวนการบริหารจัดการที่ส่งผลให้นักเรียนรักความประหยัด: กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านกะปง**. ภาคนิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต.
- ดวงเดือน พันธุมนาวัน. (2544). **ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม: การวิจัยและการพัฒนาบุคคล**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- นพรัตน์ ชัยเรือง. (2551). **พระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาจริยธรรมนักเรียนของโรงเรียนต้นแบบวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. ดุษฎีนิพนธ์การศึกษา ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นริศรา ริชาร์ดสัน. (2546). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเสียสละของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดธาตุทอง เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร**. สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นุชศรา ถิตย์ประเสริฐ. (2546). **ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์**. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- เนตรชนก พุ่มพวง. (2546). **ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับลักษณะมุ่งอนาคตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนราชวินิตบางแก้ว อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ**. ปรินิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ปัทมา วรณลักษณ์. (2550). **พัฒนาการทักษะชีวิตของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชา คหกรรม ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตต่างลักษณะกัน ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน คณะกรรมการ การอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เขตภาคกลาง**. ปรินิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พรรษา พุ่มร่ำพา. (2546). **ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะมุ่งอนาคต การสนับสนุนทางสังคมกับพฤติกรรม การบำบัดของวัยรุ่นที่ได้รับการรักษาในคลินิกยาเสพติดสำนักงาน กทม กรุงเทพมหานคร**. สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พระอุดมศักดิ์ หอมเนตร. (2553). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 3 โรงเรียนพระราม 9 กาญจนาภิเษก เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร**. ปรินิพนธ์การศึกษา มหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พิชิต ทิวาพัฒน์. (2551). **การพัฒนาคุณธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านบึงหมากลาน อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- พิทักษ์ วงแหวน. (2546). **การศึกษาปัจจัยพระระดับที่ส่งผลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนของนักเรียน ประถมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดศรีสะเกษ**. ปรินิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและ สถิติทางการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ลลนา พรหมสุวรรณ. (2547). **การศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านส่วนตัว ด้านครอบครัวและ ด้านประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร**. ปรินิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศุภรา สรรพกิจ. (2551). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนวัดผาสุมณิจักร อำเภอบางเกร็ง จังหวัดนนทบุรี**. สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สมเดช ใจหวัง. (2547). **การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านไทร อำเภอบึง จังหวัดศรีสะเกษ**. การศึกษาค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สมาพร ภัทรพงศ์กิจ. (2551). **ปัจจัยด้านคุณลักษณะของผู้เรียนและการอบรมเลี้ยงดู ที่ส่งผลต่อการ ให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในกลุ่ม กรุงเทพมหานครสังกัดกรุงเทพมหานคร**. ปรินิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและ สถิติทางการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สันติสุข ภูศรีโสม. (2554). **ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2**. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2550). **แนวทางการนำมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

_____. (2554). **แผนปฏิบัติการ ปี พ.ศ.2554 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. กรุงเทพฯ: [ม.ป.ท.].

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2547). **มาตรฐานการศึกษาและตัวบ่งชี้เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกในรอบแรก: ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2547**. กรุงเทพฯ: บริษัท จุฑทอง จำกัด.

สุจิตรา ปันดี. (2547). **การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนธีรภานุบ้านโอง จังหวัดลำพูน**. การค้นคว้าแบบอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สุวารินทร์ ไธจงขจรภักย์. (2547). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อความรับผิดชอบด้านการเรียนของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนสารสาสน์พิทยา กรุงเทพมหานคร**. สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา. (2546). **การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบบูรณาการคุณค่าของความเป็นมนุษย์ โดยอิงแนวคิดการเรียนรู้จากการหยั่งรู้ด้วยตนเอง**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Adalbjarnardottri, S. & Selman, R. (1997). I fell I have received a new vision: An Analysis of Teachers' professional development as they work with Students on interpersonal issues. **Teaching and teacher education**, 13(4), 409-428.

Bandura, A. (1977). **Social Learning Theory**. Englewood Cliffs, New York : Prentice Hall.

Enciso, R. P. (2000). Perceptions of Student Discipline: Viewpoints, teacher and Administrators. [Abstract]. Master of Arts in Education, California State University. **In Dissertation Abstract International**, 39(4), 961.

Huge, S. (1996). Can virtue be taught?. **Education Forum**. V. 60 (Winter), p. 124-129.

Holden, G. (2002). A Qualitative Study of Character Education: Urban Elementary Teacher, Perceptions of Their beliefs and Practices. [Abstract]. Doctor of Education, Indiana University. **In Dissertation Abstract International**, 63(4), 1433-A.

